
Neseme si s sebou způsob, jak myslíme

Neseme si s sebou způsob, jak myslíme

Jedním ze současných badatelských projektů Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy je projekt Proměny genderové kultury české společnosti 1948-1989, ke kterému Katedra genderových studií FHS UK 14. ledna uspořádala konferenci s mezinárodní účastí. O projektu hovořila jeho hlavní řešitelka PhDr. Hana Havelková, Ph.D.

Mohla byste blíže představit projekt „Proměny genderové kultury české společnosti 1948-1989“ a jeho hlavní cíle?

Je to výzkumný projekt podpořený Grantovou agenturou České republiky, který byl zahájen v roce 2009 a v tomto roce končí. Projekt je velmi ambiciózní v tom smyslu, že obsahuje celé dlouhé období a ukazuje se, že je to nekonečný materiál, protože každá oblast společnosti je nějakým způsobem genderovaná a genderově významná z hlediska těchto analýz. Téma, jak jsme ho uchopili my, zatím opravdu nikdo nezpracoval. To znamená, že si nevíme jen takových obligátních tradičních záležitostí, jako jsou postupný nárůst zaměstnanosti žen, zvyšování vzdělání, tedy elementárních sociologických ukazatelů, ale pomocí nejnovějších metod v sociálních vědách, jako je kvalitativní výzkum a diskurzní analýzy, jsme se zaměřili na analýzu kulturní roviny tohoto období, jak lidé mysleli a jak se o genderových otázkách psalo.

**PhDr. Hana Havelková, Ph.D.,
Katedra genderových studií,
FHS UK**

Takže velká část výzkumu je založena na různém typu analýz diskurzu, to znamená, jak je v textech konstruován a prezentován gender, protože on není jen odrážen, všichni aktéři ho zároveň spoluvytvářeli. Dále se, a to bych velmi zdůraznila, v našem projektu snažíme demontovat určité mýty, které o období socialismu vznikly - mýtus silné ženy, solidarita mezi pohlavími a další. Když se do materiálu podíváme hlouběji, vidíme, že tyto mýty do značné míry rozbíjí.

Jaká korekce některého z těchto společenských mýtů vás nejvíc překvapila?

Stát versus ženy, tedy ženy versus moc, která jim něco seshora vnucovala. Když se podíváme na analýzy z tohoto období blíže, vidíme, že na genderové kultuře, na způsobu, jakým se politika dělala, se podílelo velké množství aktérů – sociální vědy, různé výzkumné ústavy a další, a ty pouze nepapouškovaly, co chtěla moc slyšet, vyjednávaly s ní, snažily se přicházet s vlastními impulzy a opravovat určité koncepty. Takže my můžeme ukázat, že nakonec to dokonce bylo tak, že v řadě věcí tyto výzkumné vědecké kruhy v podstatě úkolovaly vládu, například v oblasti zákonodárství, zřizování manželských poraden apod. Ukazuje se tedy obrovský potenciál nových poznatků, které odstraňují vžitá klišé, jak se o postavení žen dosud mluvilo. Jsem přesvědčena, že náš projekt přinese kromě množství nových poznatků také novou perspektivu a že může otevřít zajímavou kapitolu v diskusi o genderové kultuře české společnosti. Důležitost tohoto projektu je v tom, a to bych chtěla zdůraznit, že právě v oblasti kulturních diskurzů si s sebou neseme způsob, jak genderově myslíme, z období socialismu, ale nevíme přesně, co si s sebou neseme. Myslím, že to, co našim projektem rozkryjeme, má význam pro naše uvědomění a reflexi kultury, ve které žijeme.

Kde se v celém spektru témat, kterými se zabýváte, vzala kriminologie?

Kriminologie se tam vzala v souvislosti s tím, že jsme v rámci našeho pracovního semináře k projektu uskutečnili seminář k počtům prof. Gerlindy Šmausové, která se kriminologií zabývala ze sociologického a zároveň genderového hlediska, a v té souvislosti jsme také vyprodukovali další publikaci nad rámec toho, k čemu nás projekt zavazuje. Myslíme si, že k dobré akademické kultuře patří, abychom náležitým způsobem uctili a ocenili prominentní postavy z našeho oboru u příležitosti životního jubilea.

Co bude závěrečnou tečkou za tříletým projektem Proměny genderové kultury české společnosti 1948-1989?

Měl by být uzavřen velkou kolektivní monografií našeho badatelského týmu, ve kterém je 14 výzkumníků, mužů i žen. Náš tým je interdisciplinární, pracují v něm odborníci z různých oborů, takže zde vzniká určitá synergie, a pracuje velmi intenzivně. V současné době jsme ve stádiu, kdy se snažíme sjednocovat koncepční rámce napříč nejrůznějšími disciplinami. A neustále se ukazují určité nové, zajímavé fenomény, takže se navzájem obohacujeme a inspirujeme. Monografie by měla vyjít příští rok.

Děkuji za rozhovor.

Více o konferenci
(Marie Kohoutová)